

# Iruñeko harresietako obretako langileen nomina

## 1. JARDUERAK (1-3 JARDUERA)

1. 4. dokumentua irakurri, haren edukia aztertu, informazioa antolatu eta testuaren iruzkin bat idatzi. Horretarako, honako material hauek dituzu: transkribatutako eta egokitutako dokumentua (4) eta testuinguru historikoa ezagutzea erraztuko dizun sarrerako testu bat (3).
2. Dokumentuak aipatzen duen harresiaren zatia fisikoki kokatzen jakingo zenuke? Iruñeak harresiz inguratutako eremuaren zati handi bat gorde du, Gotorlekua barne. Hala ere, ia ez da geratu "San Nikolas frontearen" arrastorik. Interneten bidez, Iruñeko harresi-barruti zaharraren planoak lortu, eta San Nikolas frontea, Telleriako ataria edo Judutegiko bastioia (gaur egun Labriteko bastioia) non dauden bilatu. Zergatik uste duzu harresiaren zati hori desagertu egin dela? Zimenduen gainetik igarotzen diren egungo kaleak edo etorbideak identifika ditzakezu?
3. Ezagutzen dituzu Espainiako hiri gehiago, harresi-perimetrea, gotorlekua edo zitadela gorde dutenak? Interneten bidez, ezaugarri horiek dituzten Espainiako hainbat hiri aurkitu eta Espainiako mapa batean kokatu. Ondoren, azaltzen saiatu zergatik (militarrak, mugakoak, defentsakoak) beharrezkotzat jo zen hiri horiek babestea, eta ez beste batzuk babes-harresiekin.

## 2. DOKUMENTUAREN FITXA TEKNIKOA

1.1.	Dokumentuaren "izenburua"	Iruñeko harresietako obretako langileen nomina, 1522ko abuztuaren 14tik 20ra
1.2.	Dokumentuaren data	1522/08/21
1.3.	Dokumentu mota	Ordainketa-nomina
1.4.	Idazketa-hizkuntza	Gaztelania
1.5.	Letra mota	Humanística-cortesana
1.6.	Archivo	Archivo Real y General de Navarra (AGN)
1.7.	Signatura	AGN, Comptos, PS.1ªS, Leg.173, N.1-1
1.8.	Orri kopurua	2
1.9.	Euskarriaren materiala	Papera

### 3. TESTUINGURU HISTORIKOA

1512an Nafarroa konkistatu ondoren Gaztelako Koroak neurri politiko, militar eta ekonomiko ezberdinen bitartez erresumaren atxikipena ziurtatu zuen. Neurri horiek burutu ahal izateko, Gaztelako ogasunak hogeita hamar urte eman zituen Gaztelatik ekarritako 200 milioi marabedi baino gehiago ordaintzen; Nafarroako erresumako defentsa militarrek berritzeko, gerrako jendearen soldatak ordaintzeko eta artilleria-ordainketak, hornidurak eta mezularitza ordaintzeko erabili ziren. Juan Rena erregearen ordaintzailea, Fernando Katolikoa eta Karlos V.aren zerbitzura zegoen veneziar bat, arduratu zen horretaz.

Aurrekontuaren zatirik handiena erresumako gotorleketan obrak egiteko erabili zen artilleriaren eskakizun berrietara egokitzeko, Frantziatik etorritako edozein erasori aurre egiteko gai izan zitezten. Garai hartan gotorleku garrantzitsuenak Iruñea, Donibane Garazi, San Juan de Santa María eta Mayako Haitzak ziren, baina beste gotorleku batzuetan ere konponketak egin ziren, hala nola Irunberri, Tafalla, Lizarra edo Zangozan. Iruñea inguratu zuten obra guztiek hiriko gerriko harresituan, gaztelu berriaren eraikuntzan, San Nikolas elizaren gotorlekuan eta baita Santiago eta San Frantziskoko monasterioetan ere eragina izan zuten. Inbasio baten susmoaren aurrean, 1521 eta 1522 bitartean, Gaztelako agintariak erresumako defentsen gaineko lanak areagotu zituzten, bereziki Iruñekoak, baina ezin izan zen ekidin Lesparre jeneral frantziarraren agindupean armada bat barrura sartzea; Nafarroa zeharkatu zuenak eta 1521eko Noaingo Guduan garaitua izan zena.

Obregatik eratorritako ordainketei dagokienez, Gaztelako ogasunak lanen burutzearekin zerikusia zuen guztia ordaintzen zuen, bai materialak – oro har, harria, harea, karea, zaborra eta lastoa –, bai eta bitartekoak ere – idiak eta eskorgak –, eta, jakina, mota eta baldintza guztietako langileak. Gotorlekuen eraikuntzan inplikaturako pertsona guztiek beren lan guztiagatik ordainketa jaso zuten: harginak, harri-jotzaileak, arotzak, errementariak, igeltseroak, tapizatzaileak, nahastzaileak, kuadrillariak, gurdizainak, peoiak edo neskameak. Errege-ordaintzaileak langile bakoitzari, lan egindako egunen arabera zegokion soldata ordaintzen zion.

### 4. AUKERATUTAKO TESTUA

*Señor miçer Juan Rena. De qualesquier **maravedis** de vuestro cargo, dad y pagad a las personas que de yuso seran contenidas los maravedis que a cada uno seran librados, que los han de aver de sus jornales de los días que han trabajado en çerrar çiertos **portillos** que avia en las murallas d'esta ciudad a la parte de Sant Nicolas y entre el portal de la Tejeria y el **bestion** de la judería, desde 14 de agosto hasta 20 del dicho mes d'este presente año de 1522, y lo que a cada uno aveys de dar y la razon porque lo an de aver es en la manera siguiente:*

*-Tapiadores a 56:*

*A Miguel de Arre, 56 maravedis de un día que trabajo en lo suso dicho.*

*A Juan de Arre, 296 maravedis de cinco días al dicho preçio.*

*A Lope Ortiz otro tanto por la dicha razon.*

*A Miguel de Hurquiz, 56 maravedis de un dia.*

*A Pedro de Arre otro tanto.*

*A Bernado de Hornoz, 296 maravedis de cinco dias al dicho preçio.*

*A Ximon de Arre, 112 maravedis de dos dias al dicho preçio.*

*A Petro Vara otro tanto.*

*A Juan de Garaiva otro tanto.*

*-Canteros a 56:*

*A Miguel de Larrinaga, 168 maravedis de tres dias a 56 por dia.*

*A Domingo de Versetegui otro tanto.*

*A Juancho de Altaçu, 140 maravedis de dos dias y medio al dicho preçio.*

-Peones a 32:

A Juan Boaçio, 32 maravedis por un día que trabajo en lo susodicho.

A Juan de Çestona otro tanto.

-Moças a 16:

A Catalina de Castela, 10 tarjas de cinco días a dos tarjas por día.

A Maria de Lacunça, seis tarjas de tres días.

A Graciana, de un día dos tarjas.

A Pedro de Moya que anduvo con las dichas personas a hazerlas trabajar y tomar el **alarde** de los días que en lo sobredicho trabajaron, de 5 días 200 maravedis a 40 por día.

Asi que montan los maravedis que aveis de dar y pagar a las susodichas personas en la manera que dicha es, 2.276 maravedis, los quales dad y pagad a cada uno en persona en presencia de Antonio de Malpaso, **veedor general** de las obras de sus majestades, que con fe suya de como en su presencia se pagaron y con esta sin otro recabdo alguno hos seran reçebidos en quenta los dichos 2. 276 maravedis.

Fecha a 21 de agosto de 1522 años.

(Firma del **virrey**: El Conde de Miranda).

Yo Antonio de Malpaso, veedor general de las obras de sus majestades, doy fe que en mi presencia dio y pago el señor micer Juan Rena a las personas contenidas en esta **nomina** los 2.276 maravedis que en ella dize a cada uno en persona, lo que le esta librado, en fe de lo qual firme esta de mi nombre.

Fecha en Pamplona, día e mes y año suso contenidos.

(Firma del veedor de obras: Antonio de Malpaso).

## GAKO-HITZAK

**Marabedi**: Kobrez eta zilarrez osatuta dagoen Gaztelako Koroan ohiko txanpona.

**Ataka**: sarrera edo pasabidea harresi baten horma-atalean.

**Bastioi**: baluarte ere deitzen zaio. Bi harresi-hormatalen elkargunean nabarmentzen den defentsalana da.

**Alarde**: langile batek egindako zerrenda, lan jakin batzuk egiteko lan-koadrila osatzen zuten pertsonen izenak jasotzen zituena.

**Ordaintzaile erreala**: gotorlekuetako obrek eta konponketek eragindako gastuak ordaintzeko ardura duen ofiziala.

**Obra-ikuskatzailea**: oeraikuntza-lanak behar bezala egiten direla ikuskatzeaz arduratzen den ofiziala.

**Erregeorde**: erregeak erresumako gobernu arrunta bere izenean agintzen zion pertsonak betetzen zuen kargua, eta, hura ez zegoenean, berak zuzenean ezin baitzuen.

**Nomina**: paperean idatzitako izen-zerrenda, egindako lanagatik soldata jaso behar duten langileen izenarekin. Zerrenda horretan, soldata jaso izanaren frogaren frogaren sartu behar da.

5. AUKERATUTAKO TESTUA (IRUDIA)

1

De nor myter jo ffena / e quales quex mrs de vro cargo dad y pagad  
 a las y personas q de yuso seran anten das los mrs q anda vno seran librados  
 q los hande aver de sus jornales de los dias q han trabajado en repar  
 ciertos portillos q avia en las mallas de su abdad a la parte de sant nialde  
 y entre el por ml de lateferia y el bestion de la juderia de pde quatorze  
 de agosto hasta veynte del dho mes de este presente año de mill y qu / e y veyte  
 y dos / e y lo q anda vno a deve de dar y la fazon por q lo a de aver es  
 en la manera siguiente.

ta piador e al v / e

Al miquel de aye sanqueta y seis mrs de vn dia q trabajo en lo suso dho	l	v
Al ju de aye dozientos y noventa y seis mrs de año dias al dho preado	a	er
Al lope cortez otro tanto de la dha fazon	a	er
Al miguel de burqu aquecuna y seis mrs de vndia	al	v
Al p de aye otro tanto	al	v
Al bernado de hornoz dozientos y noventa y seis mrs de año dias al dho preado	a	er
Al ximon de aye ciento y dozenta mrs de doc dias al dho preado	r	e
Al bernad an otro tanto	r	e
Al ju de garada otro tanto	r	e

Santeros al v / e

Al miquel de la ffuaga ciento y se sentay ocho mrs de tre dias a v / e por dia	r	le
Al domingo de ver se segun otro tanto	r	le
Al juambo de alra u ciento y quare ta mrs de doc dias y medio al dho preado	r	xl

pe on a e e e y

Al ju bo ario tre y ta y doc mrs por vndia q trabajo en lo suso dho	e	e
Al ju de restina otro tanto	e	e
	10	dmr

